

Middachterallee

Bomenlanen van levensbelang

EN WEER STAAN LANGE EN OUDE BOMENLANEN ONDER DRUK VANWEGE HET 'VEILIGER MAKEN' VAN AUTOWEGEN BUITEN DE BEBOUWDE KOM. DE KAP VAN HONDERDEN BOMEN DREIGT NU, TERWIJL DAT GEEN GARANTIE IS VOOR MINDER ONGELUKKEN. AANLEIDING VOOR DEZE ZORG IS HET RECENTE BESLUIT VAN DE MINISTER OM 50 MILJOEN EURO TE INVESTEREN IN HET VEILIGER MAKEN VAN DE WEGEN BUITEN DE BEBOUWDE KOM.

De oorzaken van de verkeersproblemen van deze N-wegen, die omgedoopt zijn tot 'dodenwegen', zijn heel divers. Ze variëren van onoverzichtelijke kruispunten en grote verschillen in tempo van de verschillende verkeersgebruikers tot verkeersgebruikers die elkaar in tegengestelde richting kruisen en gevaarlijk rijgedrag. De ANWB onderstreept dat de kans om een ongeluk goed te overleven van drie zaken afhangt, namelijk van het ontwerp van de auto zelf, het rijgedrag van de weggebruiker en van het ontwerp van de weg. Bomen vormen maar een deel van de inrichting van de weg en dus ook maar een deel van het probleem, vaak pas als het al fout is gegaan. Voordat kap ter sprake komt is het essentieel om zowel de vele voordelen als de problemen van deze bomenlanen in kaart te brengen. Daarna kan naar creatieve oplossingen gezocht worden, waarbij experts zowel de veiligheid van de weggebruiker als de rijkdom van deze bomenlanen centraal stellen.

KLIMAATDOELEN

Bomenlanen zijn belangrijk voor een mooi en duurzaam landschap. Ze dragen bij aan onze zuurstofvoorziening, zorgen voor het koelen van de lucht in de zomer, ze verminderen de wind en houden water vast. De wereldwijde klimaatdoelstellingen, die in Parijs zijn afgesproken tegen klimaatverandering, zijn voor ons land nu al moeilijk te halen. Bossen en bomenlanen dragen bij aan het reduceren van CO₂. Uit gegevens van de Bomenstichting blijkt dat een boom van 150 jaar oud op een zomerse dag zo'n 8.000 liter water verdampt en veel CO₂ omzet met een bladoppervlakte van 3.000 m². Dit is vergelijkbaar met 500 bomen van 10 jaar oud.

Ook andere nadelige gevolgen van ons autogebruik worden door de bomen gereduceerd: bomen nemen fijnstof op. De bladeren van een oude paardenkastanje filteren 1500 gram fijnstof uit de

lucht. Oude bomen leveren dus een enorme bijdrage aan een betere luchtkwaliteit, maar ook jongere bomen dragen al bij. Apparaten die de lucht filteren zijn duur en gebruiken ook nog zelf elektriciteit. Reken maar uit wat verdwijnt als je een oude vitale bomenlaan kapt.

ECOLOGISCHE WAARDEN

Bomen zijn ook onmisbaar voor de ecologie, want zij vormen belangrijke leefplekken voor onder andere vogels, insecten, vlermuizen. Aan de voet zijn gras of andere soorten planten te vinden. Bomen spelen daarmee een belangrijke rol in soortbehoud. In het najaar van 2017 bleek uit wetenschappelijk onderzoek in Duitse natuurgebieden dat de hoeveelheid insecten de afgelopen kwart eeuw maar liefst met 75% is geslonken. Op het piekmoment in de zomer vliegen er soms zelfs 80% minder insecten rond dan in 1990. Deze dramatische achteruitgang heeft niet alleen invloed op de verspreiding van zaden en stuifmeel, maar ook op insectenetende vogels als de mus, merel en spreeuw. Het wordt stil om ons heen, zo schreef Jantien de Boer in haar essay Landschapspijn. Daarmee doelde ze op de teruggang van ons insectenbestand, met als resultaat het verdwijnen van de vele geluiden om ons heen. We kunnen het ons echt niet meer veroorloven onzorgvuldig om te springen met deze teruggang van ecologische waarden, die zo duidelijk is. Het kappen van bomen is dus eigenlijk het slachten van de kip met de gouden eieren.

SCHOONHEID

Lanen met bomen dragen bij aan de schoonheid van ons landschap. Het karakter van een bepaald gebied, de streek-identiteit, wordt in meer of mindere mate bepaald door bomenlanen. De karakteristieke lanen in de droogmakerij de Beemster bestonden oorspronkelijk uit eiken, iepen en linden. Deze lanen geven een uitgesproken karakter aan het vlakke polderlandschap, dat wordt gekenmerkt door openheid en rechtlijnigheid. Dit is heel anders dan de lanen met beuken, berken en eiken, die de Veluwe bosgebieden doorkruisen. Hier zorgt de laan voor een afwisselende beleving van open en gesloten delen. Deze lanen zelf vormen natuurlijke kathedralen.

Deze beleving is niet alleen iets van nu, maar is een essentieel ontwerpmiddel bij aanleg. De regelmaat en het plantverband van de bomen benadrukken bepaalde belevingen. Zo legt een vierhoekverband, waarbij de bomen recht tegenover elkaar worden geplant, nadruk op het einde van de weg. Een kasteel of kerktoren van een dorp staat dan nadrukkelijk in het blikveld van de reiziger. Een driehoekverband, waarbij de bomen versprengen en tegenover elkaar worden geplant, legt

de nadruk op de beleving van het landschap naast de weg. Hier wordt de reiziger uitgenodigd om de omgeving rondom de laan te bekijken en te ervaren. De afstand tussen de bomen onderling is ook een ontwerpinstrument, afhankelijk van zowel de ondergrondse ruimte die een boom nodig heeft, als het tempo van de reiziger. Voorheen met de koets of te voet, tegenwoordig ook met de fiets of auto.

INKOMSTEN

De grote rijkdom aan lanen is ook in onze tijd nog steeds belangrijk voor het karakter van een landschap. Bomenlanen leveren ook geld op. Zij vergroten niet alleen de leefbaarheid voor de lokale

Oude koningslanen bij de Hof te Dieren

Oude Peeldijk te Meterik

bevolking, maar trekken ook recreanten en toeristen aan. Lommerrijke gebieden worden over het algemeen mooier gevonden en worden daarom graag bezocht. Voor lokale economieën heeft dit tot gevolg dat er meer bezoekers komen, die koffie drinken, overnachten en shoppen. Zo zijn bomenlanen indirect verantwoordelijk voor de waardering van deze gebieden. In Duitsland hebben ze deze belangrijke invloed van bomenlanen door schade en schande ontdekt. Na de Wende (val van de Berlijnse muur in 1989) is het wegennet van het voormalige Oost-Duitsland, dat ingericht was op de smalle Trabant, in korte tijd verbreed voor de bredere West-Duitse auto's. Hiervoor zijn massaal de lanen gekapt met een vlak en saai landschap tot gevolg. Later is het grote verlies voor het landschap duidelijk geworden. Dit is een les voor ons allen.

MONUMENTEN

Oude bomen vervullen dezelfde rol als gebouwde monumenten, zoals rijksmonumenten of gemeentelijke monumenten. Van deze monumenten vindt de maatschappij dat ze belangrijk zijn voor de identiteit van onze leefomgeving. Daarom moeten ze worden behouden. Op historische kaarten is te zien dat sommige bomenlanen al ruim 400 jaar bestaan. Desondanks lijken deze lanen, in tegenstelling tot gebouwd erfgoed, wel vogelvrij te zijn.

Behoud van bomen gaat natuurlijk niet alleen samen met de monumentale waarde, maar ook met de vitaliteit en leeftijd van individuele bomen. Bij bomenlanen gaat het ook om het belang van de laan als geheel. De Middachterallee in Ellecom is een voorbeeld van een laan waarbij de waarde van

het geheel groter is dan de som van de individuele bomen. Na verwoestingen tijdens de Tweede Wereldoorlog is deze laan opnieuw aangeplant, waarmee de laanstructuur behouden is gebleven met een schitterend beeld als resultaat. Hoewel de laan zelf niet zeer oud is, is dit ook een sprekend voorbeeld van het belang van deze laan voor Ellecom en de Veluwezoom. Bomenlanen zijn de dragers van verhalen, verbonden met de geschiedenis.

INNOVATIEF MAATWERK NOODZAKELIJK

De bomenkap die nu dreigt is onnodig en onwenselijk. Bomenlanen zijn cruciaal voor ecologische, klimatologische, economische, cultuurhistorische en identiteitswaarden. Maatwerk bij individuele problemen is noodzakelijk, waarbij inventieve oplossingen het antwoord zijn. Te denken is aan extra beplanting tussen de bomen voor het visueel verkleinen van de weg, oplopende randen en ribbels die de automobilist waarschuwen dat men de randen nadert en andere slimme oplossingen. Deze maatregelen stimuleren voorzichtiger rijgedrag en dragen effectief bij aan het vergroten van de verkeersveiligheid. De kap van enkele bomen op risicovolle plekken kan ook een oplossing zijn. Het kappen van hele, waardevolle bomenlanen, die bijdragen aan een mooi landschap, is onnodig en niet zinvol. 🌿

Op 30 april heeft de Bomenstichting contact met de minister van Infrastructuur en Waterstaat opgenomen en om een overleg gevraagd. Om te komen tot effectieve en efficiënte oplossingen. Het overleg zal binnenkort plaatsvinden.

Voorgaande uitgaven

De Tuin in vier seizoenen is een glossy magazine met diepgang. Met foto's van topkwaliteit en tekst met inhoud presenteert het magazine artikelen over plantfamilies, botanische tuinen, zowel hedendaagse als klassieke tuinen, bezoektuinen, groene vakantiebestemmingen, kunst in de tuin en kwekerijen. Consequent in een rustige, klassieke lay-out. Mooi om naar te kijken, leerzaam om te lezen.

Een abonnement kost € 38,50 per jaar voor vier uitgaven. Kijk op www.tijdschriftdetuin.nl/welkomstgeschenk voor uw cadeau. Mail bij interesse uw gegevens en iban naar info@tijdschriftdetuin.nl.

Het abonnement loopt door tot wederopzegging. Voor buitenlandse adressen gelden andere tarieven. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Frans van Grondelle via 06 - 516 850 91.

DE TUIN

IN VIER SEIZOENEN

'Tijdschrift voor de echte tuin- en groenliefhebber'